

Sygn. akt III U 1041/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Lucyna Oleszek

Protokolant: Agnieszka Radochońska

po rozpoznaniu w dniu 4 października 2013 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy W. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy - ustalenie okresów składkowych i nieskładkowych

na skutek odwołania W. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 19 czerwca 2013 r. **nr** (...)

I. **z m i e n i a** zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przelicza rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy wnioskodawcy W. K., uwzględniając do jej wysokości jako okres składkowy okres osadzenia w więzieniu na mocy wyroku skazującego za działalność polityczną od dnia 1 stycznia 1982 r. do dnia 31 marca 1983 r., począwszy od dnia 8 lutego 2013 r.,

II. **u m a r z a** postępowanie w pozostałym zakresie,

III. **s t w i e r d z a** odpowiedzialność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. za opóźnienie w ustaleniu prawa do przeliczenia świadczenia,

IV. **z a s ą d z a** od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz wnioskodawcy W. K. kwotę 240,- zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt III U 1041/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 4 października 2013 r.

Decyzją z dnia 19 kwietnia 2013 r. znak: (...) Oddział w R. przyznał wnioskodawcy W. K. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 5 lutego 2013 r. do 31 marca 2015 r. Do ustalenia wysokości renty uwzględniono 22 lata, 4 miesiące i 11 dni okresów składkowych (268 miesięcy) oraz 5 lat, 9 miesięcy i 5 dni okresów nieskładkowych (69 miesięcy).

Jako podstawę prawną powołano ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.). Ponadto w piśmie z dnia 2 lipca 2013 r. wskazano przesłanki, zgodnie z art. 6 ust. 8 cyt. ustawy, uznania za okresy składkowe okresów osadzenia w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia na terytorium Polski na mocy skazania albo bez wyroku po dniu 31 grudnia 1956 r. za działalność polityczną oraz internowania na podstawie art. 42 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (Dz. U. nr 29, poz. 154 zm.).

W uzasadnieniu podano zaś, że orzeczeniem Lekarza orzecznika ZUS uznano wnioskodawcę za osobę częściowo, okresowo niezdolną do pracy.

Wnioskodawca w dniu 4 czerwca 2013 r. złożył odwołanie domagając się zmiany zaskarżonej decyzji przez zwiększenie stażu ubezpieczeniowego oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Na uzasadnienie podał, że organ rentowy bezpodstawnie nie uwzględnił do ustalenia wysokości renty okresu jego osadzenia w zakładach karnych na terytorium Polski na mocy skazania za działalność polityczną, tj. okresu składkowego od dnia 1 stycznia 1982 r. do 31 marca 1983 r., jak również niewykonywania pracy w okresie od dnia 1 kwietnia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r. na skutek represji politycznych. We wskazanych okresach był pozbawiony wolności na podstawie skazującego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Przemyślu z dnia 31 grudnia 1981 r. sygn. akt II K 24/81-doraźny za działalność polityczną. Następnie po zwolnieniu z zakładu karnego przez okres trzech miesięcy nie wykonywał pracy na skutek doznanych represji. Na potwierdzenie tych okresów przedstawił prawomocny wyrok skazujący, mimo to organ rentowy pominął wskazane okresy i nie wskazał przyczyn, z jakich odmówił ich uwzględnienia.

W piśmie procesowym z dnia 9 września 2013 r. pełnomocnik wnioskodawcy ograniczył odwołanie do żądania uwzględnienia jako okres składkowy okresu osadzenia w więzieniach od dnia 1 stycznia 1982 r. do dnia 31 marca 1983 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania z tych samych przyczyn, które legły u podstaw wydania zaskarżonej decyzji.

Jako podstawę prawną powołano art. 6 ust. 2 pkt 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu zaś stwierdzono, że wprawdzie wnioskodawca przedstawił prawomocny wyrok skazujący, na podstawie art. 46 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym, na karę pozbawienia wolności. Jednakże na podstawie tego dokumentu nie można jednoznacznie stwierdzić rzeczywistego okresu internowania.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca W. K. urodzony (...) złożył w dniu 8 lutego 2013 r. wniosek rentowy domagając się przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, dołączając zaświadczenie o stanie zdrowia oraz dokumentację dotyczącą okresów podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Lekarz-orzecznik ZUS na podstawie wyniku przeprowadzonego badania, dokumentacji medycznej, kart informacyjnych z leczenia szpitalnego oraz z uwzględnieniem opinii specjalisty lekarza konsultanta-endokrynologa w orzeczeniu z dnia 7 marca 2013 r. rozpoznał u wnioskodawcy:

- cukrzycę typu 2,
- retinopatię cukrzycową poliferacyjną,

- utrwalone migotanie przedsionków,
- nadciśnienie tętnicze,
- zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa.

W rezultacie orzekł, iż wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy na okres 2 lat.

Równocześnie organ rentowy ustalił, że wnioskodawca na datę złożenia wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy wykazał staż ubezpieczeniowy w wymiarze 22 lata, 4 miesiące i 11 dni okresów składkowych (268 miesięcy) oraz 5 lat, 9 miesięcy i 5 dni okresów nieskładkowych (69 miesięcy). Do okresu składkowego uwzględniono wnioskodawcy m.in. okres zatrudnienia od dnia 1 sierpnia 1981 r. do 31 grudnia 1981 r. w Zarządzie Regionu Południowo-Wschodniego (...) w P. na stanowisku zastępcy przewodniczącego, na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Ta umowa o pracę została rozwiązana bez wypowiedzenia w dniu 31 grudnia 1981 r. na podstawie art. 52 § 1 ust. 1 k.p.

W rezultacie decyzją z dnia 19 kwietnia 2013 r. (...) Oddział w R. przyznał wnioskodawcy prawo do okresowej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Dowód: 1. Akta organu rentowego:

- wniosek rentowy z dnia 8.02.2013 r.,
- Zaświadczenie o stanie zdrowia z dn. 10.01.2013 r.
- dokumentacja z leczenia,
- orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 7.03.2013 r.,
- umowa o pracę z dnia 1.08.1981 r.
- rozwiązanie umowy o pracę z dnia 31.12.1981 r.
- świadectwo pracy z dnia 2.01.1982 r.
- decyzja ZUS O/R. z dnia 19.04.2013 r.

Ponadto Sąd ustalił, że do wniosku rentowego wnioskodawca dołączył odpis prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Przemyślu z dnia 31 grudnia 1981 r. sygn. akt II K 24/81-doraźny. Na mocy tego wyroku został on prawomocnie skazany na karę 3 lat pozbawienia wolności oraz pozbawienia praw publicznych na okres 3 lat za przestępstwo

z art. 46 ust. 1 i 2 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (Dz. U. Nr 29, poz. 154) w zw. z art. 10 § 3 k.k., polegające na tym, że w dniach 13 i 14 grudnia 1981 r.

w P. jako członek Zarządu (...) Regionu (...), mimo zawieszenia działalności kontynuował działalność Związku, uczestnicząc w jego posiedzeniach, a nadto organizował akcje strajkowe – redagując, rozpowszechniając i ogłaszając ulotki o treści wzywającej do strajku w zakładach pracy. Na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczono mu okres tymczasowego aresztowania od dnia 14 grudnia 1981 r. do dnia 31 grudnia 1981 r.

Na żądanie Sądu wnioskodawca przedstawił też decyzję Prezes Sądu Okręgowego w Przemyślu z dnia 30 sierpnia 2013 r., który na podstawie art. 117 ust. 3 i art. 6 ust. 1 pkt 8 ustawy o emeryturach i rentach z FUS potwierdził, że W. K. był osadzony

w Zakładzie Karnym w P. w okresie od dnia 14 grudnia 1981 r. do dnia 31 marca 1983 r. na mocy wyroku Sądu Wojewódzkiego w Przemyślu z dnia 31 grudnia 1981 r. sygn. akt II K 24/81 za działalność polityczną.

W uzasadnieniu wskazano, że Instytut Pamięci Narodowej przesłał kopie dokumentów dotyczących wnioskodawcy celem wydania zaświadczenia potwierdzającego jego pobyt w więzieniu za działalność polityczną po roku 1956. Wnioskodawca od 14 grudnia 1981 r. do dnia 31 marca 1983 r. przebywał w Zakładzie Karnym w P.. Został warunkowo zwolniony z odbycia reszty kary na mocy uchwały Rady Państwa z dnia 19 marca 1983 r.

Dowód: 1. Akta organu rentowego:

- odpis wyroku Sądu Wojewódzkiego w Przemyślu z dnia 31.12.1981 r. sygn. akt II K 24/81-doraźny,

2. Decyzja Prezesa Sądu Okręgowego w Przemyślu z dnia 30.08.2013 r. k. 16-17.

Sąd ustalił też, że wnioskodawca po zwolnieniu z zakładu karnego pracę zarobkową podjął z dniem 1 czerwca 1983 r. – rozpoczął działalność pozarolniczą jako rzemieślnik ślusarz-spawacz. Nie przedłożył jednak decyzji Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w przedmiocie niewykonywania pracy w okresie od dnia 1 kwietnia 1983 r. do dnia 31 maja 1983 r. na skutek represji politycznych. Dotychczas wnioskodawca nie występował o wydanie takiej decyzji, gdyż nie dysponuje stosownymi dokumentami, obecnie czyni starania o ustalenie ewentualnych świadków.

Dowód: 1. Akta organu rentowego:

- Kwestionariusz dot. okresów składkowych i nieskładkowych,

2. Pismo przygotowawcze pełnom. wnioskodawcy z dnia 9.09.2013 r. k. 15.

Dokonując powyższych ustaleń Sąd oparł się w całości na dowodach z dokumentów urzędowych, których wiarygodność nie została przez strony obalona.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 8 w zw. z art. 117 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) okresami składkowymi są okresy osadzenia w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia na terytorium Polski po dniu 31 grudnia 1956 r., o ile pobyt ten wiązał się z działalnością polityczną. Okres ten potwierdza Prezes Sądu Okręgowego. Natomiast zgodnie z art. 7 pkt 4 w zw. z art. 117 ust. 4 cyt. ustawy okresem nieskładkowym jest okres niewykonywania pracy w okresie przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych, nie więcej jednak niż 5 lat. Przy czym oceny dokumentów i zeznań świadków w tym zakresie dokonuje, w drodze decyzji, Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

W toku postępowania sporny okazał się okres faktycznego osadzenia wnioskodawcy w zakładach karnych za działalność polityczną.

Okoliczność tę Sąd wyjaśnił w oparciu o odpis prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Przemyślu z dnia 31 grudnia 1981 r. sygn. akt II K 24/81, a przede wszystkim na podstawie decyzji Prezesa Sądu Okręgowego w Przemyślu z dnia 30 sierpnia 2013 r. Treść wyroku jednoznacznie wskazuje, że wnioskodawca został skazany za działalność polityczną. Od dnia 14 grudnia 1981 r. był internowany, a następnie tymczasowo aresztowany. Karę 3 lat pozbawienia wolności, z zaliczeniem okresu tymczasowego aresztowania, odbywał w Zakładzie Karnym w P. od dnia 31 grudnia

1981 r. do dnia 31 marca 1983 r. Decyzja Prezesa Sądu Okręgowego w Przemyślu potwierdzająca okres odbywania kary pozbawienia wolności za działalność gospodarczą jest wiążąca tak dla organu rentowego, jak i dla sądu.

W rezultacie w sprawie wnioskodawcy w dacie złożenia wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy spełnione zostały przesłanki do uwzględnienia jako okresu składkowego także okresu osadzenia w więzieniu od 1 stycznia 1982 r. do 31 marca 1983 r. (15 miesięcy) za działalność polityczną.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Z tych wszystkich względów prawnych i faktycznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i w oparciu o powołane wyżej przepisy, należało orzec o zmianie zaskarżonej decyzji, jak w sentencji pkt I wyroku.

Ponadto Sąd uznał, że ograniczenie żądania złożone w piśmie procesowym z dnia 9 września 2013 r. jest równoznaczne z cofnięciem odwołania w zakresie uwzględnienia jako nieskładkowego okresu od 1 kwietnia do 31 maja 1983 r. Cofnięcie pozwu (odwołania) jest cofnięciem wniosku o udzielenie ochrony prawnej roszczeniu procesowemu. Jest wyrazem prawa powoda do dysponowania przedmiotem procesu oraz przejawem odwołalności czynności procesowych.

Zgodnie z art. 203 § 1 i 4 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia - aż do wydania wyroku. Pozew cofnięty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa.

Sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa.

W rozpoznawanej sprawie powołane przepisy znajdują w pełni zastosowanie i w ocenie Sądu Okręgowego odwołanie w części zostało skutecznie cofnięte, także w świetle art. 469 k.p.c., zatem wydanie wyroku w tym zakresie okazało się bezprzedmiotowe i niedopuszczalne.

Organ rentowy, po otrzymaniu pisma pełnomocnika wnioskodawcy w dniu 11 września 2013 r., nie zajął stanowiska w sprawie.

W tym stanie rzeczy i na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 203 k.p.c. Sąd umorzył postępowanie, o czym orzeczono w pkt II wyroku.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Kierując się tym przepisem oraz uwzględniając wcześniejsze rozważania Sąd uznał, że ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji tj. ustalenie okresu faktycznego osadzenia wnioskodawca w więzieniach za działalność polityczną możliwe było na etapie postępowania przed organem rentowym. Ustalenie tej okoliczności dopiero przed Sądem, na podstawie dołączonej już wcześniej dokumentacji oraz po wezwaniu wnioskodawcy do przedłożenia decyzji

Prezesa Sądu Okręgowego nie zwalnia organu rentowego z odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia rentowego wnioskodawcy. Tym bardziej, że zgodnie z przepisami § 2 i 29 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412) - organy rentowe udzielają informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie dotyczącym warunków i dowodów wymaganych do ustalania świadczeń Ponadto w postępowaniu przed organem rentowym mogą być również dopuszczone dodatkowe dowody, jeżeli są one niezbędne do załatwienia sprawy. W tym przypadku organ rentowy wzywa zainteresowanego lub inny podmiot do przedłożenia tych dodatkowych dowodów, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 60 dni, licząc od dnia doręczenia wezwania. (...) Jeżeli środek dowodowy nie został dostarczony w wyznaczonym terminie, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie świadczeń na podstawie posiadanych dowodów, z zastrzeżeniem § 4 ust. 6.

Zatem nie było żadnych przeszkód do wezwania wnioskodawcy o przedłożenie m.in. decyzji prezesa sądu okręgowego już na etapie postępowania przed organem rentowym. Konieczność wystąpienia przez wnioskodawcę na drogę sądową spowodowała, że faktycznie dopiero po ponad 8 miesiącach od daty złożenia wniosku o przyznanie świadczenia ustalono mu prawo do wyższej renty. Sąd w istocie nie ustalał żadnych nowych okoliczności. Sąd jedynie ocenił stan faktyczny znany organowi rentowemu. W rezultacie uznał, że odmowna decyzja została wydana w oparciu o niedostateczne ustalenia faktyczne, a więc z naruszeniem prawa materialnego. Trudno więc przyjąć, że to z przyczyn niezależnych od organu rentowego i bez jego winy wnioskodawca otrzymał prawo do przeliczenia świadczenia dopiero obecnie. Orzeczenie w tym zakresie zawarto w pkt III wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w pkt IV wyroku znajduje uzasadnienie w treści art. 98 k.p.c. i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. tj. z 2013 r. poz. 490) - § 11 ust. 2 w zw. § 2 ust. 2. Sąd uznał, iż pełnomocnik wnioskodawcy aktywnie reprezentował swego mocodawcę. Składane wnioski dowodowe zmierzały do szybkiego i rzetelnego wyjaśnienia sprawy. Stąd Sąd czterokrotnie zwiększył minimalną stawkę opłaty z tytułu zastępstwa procesowego.